

Asia: VN/1364/2021

Ehdotus kulttuuriperintöstrategiaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista yleisesti?

Kulttuuriperintöstrategia nostaa esiin kulttuuriperinnön yhteiskunnalliset merkitykset ja potentiaalin aiempaa selkeämmin ja kunnianhimoisemmin. Kulttuuriperintöä tarkasteltaessa yhteiskunnallisten sektorirajojen ylittäminen on tärkeää, sillä kulttuurilla ja kulttuuriperinnöllä on annettavaa perinteisen kulttuurialan ulkopuolellakin, ja ehkä eniten juuri siellä. Kulttuuriperintötoimijoiden, esimerkiksi museoiden, tulee vahvuksiensa ja osaamisensa varassa toimia yhteiskunnassa siis siellä, missä heitä kulloinkin tarvitaan. Esimerkiksi huoleen ympäristöstä ja luontosuhteestamme voi vastata osaltaan myös kulttuuriperintö, sillä kulttuuriperinnöllä on rooli kulttuurin transformaatiossa kohti kestäväää tulevaisuutta. On hyvä, että alan osaaminen, kehittäminen ja mahdollisuudet tehdään ymmärrettäviksi ja näkyviksi, eri sektoreiden yhteistyötä lisätään ja kulttuuriperintöalan toimintamahdollisuudet turvataan resursseja vahvistamalla.

Mikä on näkemyksenne strategian tavoitteista ja toimenpidelinjauksista oman toimialanne tai tehtävänne näkökulmasta?

Museot ovat keskeisiä kulttuuriperintötoimijoita ja myös niiden merkitys yhteiskunnassa kasvaa. Viisas kulttuuriperintöstrategia tukee entisestään tuoreiden museolain (2019), museopoliittisen ohjelman (Mahdollisuuksien museo 2018) ja mittavan kansainvälisen museomääritelmäprosessin ohella museoiden kehittämistä kulttuuriperinnön tallentajina, hoitajina ja käyttäjinä. Kulttuuriperinnön hyödyntämisen näkökulma yhteiskunnassa on museoillekin keskeinen kysymys.

Kommenttinne lukuun 5.1

-

Kommenttinne lukuun 5.2

Tekstissä todetaan, että ”kulttuuriperintöä tulee kestävyiden näkökulmasta kuitenkin tarkastella kriittisesti. Kulttuuriperintöön ovat tallentuneet niin kestävät kuin kestäättömät toimintatavat, joita analysoimalla voidaan sekä välttää virheitä että löytää koeteltuja, hyväksi havaittuja ratkaisuja”. Ensimmäisestä lauseesta tulee vaikutelma, että kulttuuriperinnön perusolemus on kestävyys tai muut positiiviset arvot itsessään; näin ei ole. Kulttuuriperinnön arvo on siinä, että se synnyttää ymmärrystä, nykyhetkellä arvioiden sekä positiivisten että negatiivisten esimerkkien avulla.

Korjausehdotus: " Kulttuuriperintöä kannattaa tarkastella myös kestävyysnäkökulmasta. Kulttuuriperintöön ovat tallentuneet..."

Kommenttinne lukuun 5.3

Luvussa on erinomaisia huomioita osaamisen kehittämisen ja hyödyntämisen tarpeista. Esimerkiksi museoiden osalta tämä tarkoittaa erityisesti museologian oppiaineen vahvistamista ja sen vaikuttavuuden lisäämistä suhteessa museoalan tehtäviin.

Tekstissä todetaan, että "kulttuurin ja kulttuuriperinnön tutkimus on Suomessa laajaa. Esimerkiksi taidekorkeakouluissa koulutetaan alan osaajia ja tutkijoita. Näiden taidealan toimijoiden työn tuloksena syntyy myös kulttuuriperintöä". Teksti kiinnittää kulttuuriperinnön liian yksipuolisesti taidealaan. Kulttuurin ja kulttuuriperinnön osaajia ja tutkijoita koulutetaan varsin monilla tieteenaloilla taiteen kentän lisäksi. Heitä ovat yhtä lailla vaikkapa kansatieteen, musiikkitieteen, uskontotieteen, kulttuuriantropologian, museologian, arkeologian, kulttuurihistorian jne. edustajat. Tekstiin tulisi siis lisätä vähintään kulttuurintutkimus.

Kommenttinne lukuun 5.4

Tekstissä todetaan, että "kulttuuriperinnön erityislaatua ja itseisarvoa kunnioitetaan". Kulttuuriperinnön itseisarvo on hankala kysymys. Onko kulttuuriperinnöllä itseisarvo? Miten se määritellään? Kulttuuriperintö on äärimmäisen tärkeä, mutta vain silloin kun sen merkitykset ja tarve on tunnustettu ja sitä hyödynnetään yhteiskunnassa. Myös tekstissä puhutaan vain kulttuuriperintöpääoman välillisistä arvoista ja vaikutuksista eli sen tuottamasta hyödyistä, ei itseisarvosta. Mikäli strategiassa katsotaan kulttuuriperinnöllä olevan itseisarvoa, joka ei sitoudu kulttuuriperinnön käyttämiseen, tekstissä tulee selittää mitä itseisarvo tarkoittaa.

Mikä on näkemyksenne strategian yhteiskunnallisista ja taloudellisista vaikutuksista?

Tekstissä todetaan, että "tavoitteiden toteuttaminen edellyttää, että koko yhteiskunta kantaa vastuuta kulttuuriperinnöstä, sen säilyttämisestä, suojelemisesta, dokumentoinnista ja hyvästä hoidosta". Tässä yhteydessä voisi korostaa, että koko yhteiskunnan tulisi kantaa vastuuta myös siitä, että kulttuuriperintö, jonka säilyttämiseen, suojelemiseen, dokumentointiin ja hoitoon käytetään paljon resursseja, on myös aktiivisessa ja relevantissa käytössä.

Mahdolliset muut strategiaehdotusta koskevat huomionne.

Kulttuuriperinnön määritelmässä olisi tärkeää tehdä selkeä ero kulttuurin ja kulttuuriperinnön käsitteiden välillä, jotta kulttuuriperinnön merkitykset ja mahdollisuudet voidaan ymmärtää. Kaikki ihmisen toiminta on ja tuottaa kulttuuria, mutta vain osa siitä on kulttuuriperintöä. Kulttuuriperintö on aina yksittäisten ihmisten, yhteisöjen tai instituutioiden tekemän valinnan tulos. Kulttuuriperintö syntyy kulttuuriperintöprosessissa. Aineettoman kulttuuriperinnön käsitteen yhteydessä on hyvä mainita myös elävän perinnön käsite, joka tällä hetkellä uudistaa kulttuuriperintöajattelua ja myös mm. museoalaa.

Samalla olisi hyvä selkeämmin tuoda esiin, että kulttuuriperintö on toisaalta kohde, jota tulee vaalia ja johon kohdistuu etenkin kriisitilanteissa (ilmastonmuutos, pandemia, sota) monenlaisia uhkia, mutta samaan aikaan kulttuuriperintö on keino rakentaa kestävämpää maailmaa ja parempaa elämää, myös ja etenkin kriisitilanteissa.

Strategian valmistumisen jälkeen on tarkoitus laatia erillinen toimeenpanosuunnitelma. Pidätkö tätä tärkeänä? Jos kyllä, niin miksi?

Toimenpidesuunnitelman laatiminen on erittäin tärkeää, koska kulttuuriperintötoimijoiden kenttä on laava ja heterogeeninen. Tavoitteet voidaan saavuttaa ainoastaan johtamalla toteuttamista, lisäämällä toimijoiden yhteistyötä, selkeyttämällä työnjakoa, vahvistamalla kulttuuriperinnön tunnettuutta ja viemällä eteenpäin konkreettisia ja resursoituja toimenpiteitä.

Millaisia osallistamisen tapoja haluaisitte toimeenpanosuunnitelman laatimisessa käytettävän?

Yhteistä keskustelua, työpajoja tai muuta osallistavaa työskentelyä, eri kulttuuriperintötoimijoiden kuulemista.

Millaisena näkisitte oman tai edustamanne tahon roolin strategian toimeenpanossa?

Valtakunnallisena vastuumuseona ilman muuta tavalla tai toisella mukana toimenpiteiden suunnittelussa ja toimeenpanossa, koska toteutus vaikuttaa alan toimintaedellytyksiin.

Paaskoski Leena
Suomen Metsämuseo Lusto